

Aktuální otázky lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

s přicházejícím podzimem Vám přinášíme říjnový Bulletin opět obsahující informace z řady oblastí souvisejících s problematikou ochrany lidských práv.

Aktuální číslo zahajujeme zprávou týkající se možného vyšetřování zločinů spáchaných na Srí Lance v roce 2009, jelikož Vysoký komisař OSN pro lidská práva vydal dlouho očekávanou zprávu obsahující závěry jeho vyšetřování.

V rámci mezinárodní trestněprávní sekce píše Katarína Hukelová o možnosti propuštění Thomase Lubangy, který je prvním odsouzeným u Mezinárodního trestního soudu. Vojtěch Kyselý podává zprávu o tom, že se Ukrajina podřídila jurisdikci Mezinárodního trestního soudu, čímž soud získává jurisdikci k případnému vyšetřování relevantních zločinů spáchaných na území Ukrajiny včetně konfliktu na východě země.

Lucia Krajčovicová z evropské sekce se věnuje nedávnému rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Parrillo proti Itálii. V tomto rozhodnutí, které se týká nakládání s lidským embryem, přiznal Evropský soud pro lidská práva širokou míru uvážení státu.

Anna Macíčková ze sekce mezinárodní politika, byznys a lidská práva se ve svém příspěvku věnuje vodě jako tématu souvisejícím s lidskými právy, jelikož vzhledem k její vzrůstající spotřebě se voda bude stávat přední strategickou surovinou.

V rámci české sekce přibližuje Adam Blisa nález Ústavního soudu, který se zabývá otázkami dokazování v případech tvrzené nepřímé diskriminace, a to v souvislosti s umístováním romských dětí do zvláštních škol.

Zajímavé nové informace Vám přeje za Centrum pro lidská práva a demokratizaci Jan Lhotský

Obsah

Rada OSN pro lidská práva vyzvala Srí Lanku k vytvoření zvláštního soudu pro vyšetřování válečných zločinů a zločinů proti lidskosti

1) Mezinárodní trestní spravedlnost | 5

Mezinárodní trestný soud opět rozhoduje v případě „Thomas Lubanga Dyilo“

Ukrajina se znovu podřídila jurisdikci MTS

Česká republika bude možná věznit osoby odsouzené ICTY

2) Evropský systém ochrany lidských práv | 9

Nechcené embryá na vědecký výzkum? Nie, hovorí štrasburský súd

Volby a násilí

Velká příležitost pro Evropu

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva | 15

Voda jako téma pro ochranu lidských práv a rozvoj

4) Česká republika a lidská práva | 17

Ústavní soud opět k nepřímé diskriminaci aneb D. H. podruhé?

Výroční zpráva o hazardu v ČR

+ Monitoring lidskoprávních publikací: Přehled aktuálních článků o lidských právech

Servis pro zájemce o lidská práva na webu Centra

Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete několik zajímavých stránek, které by vám mohly usnadnit práci. Je tam například seznam letních škol, které můžete letos navštívit, včetně deadlinů, školného a odkazů.

Na webu je i *beta verze* našeho Manuálu k výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje včetně výzkumných mezinárodněprávních a lidskoprávních manuálů amerických univerzit nebo lidskoprávních blogů.

Více na www.centrumlidskaprava.cz.

Rada OSN pro lidská práva vyzvala Srí Lanku k vytvoření zvláštního soudu pro vyšetřování válečných zločinů a zločinů proti lidskosti

Jan Lhotský

Téměř po roce a půl vyšetřování vydal Vysoký komisař OSN pro lidská práva zprávu, podle které se obě strany konfliktu na Srí Lance dopouštěly zločinů podle mezinárodního práva. Zároveň vyzývá k vytvoření smíšeného zvláštního soudu se zapojením mezinárodních odborníků.

Občanská válka na Srí Lance mezi centrální vládou a tamilskými separatisty (tzv. Tamilští tygři, *Liberation Tigers of Tamil Eelam*, LTTE) trvala od roku 1983 do roku 2009, kdy se vládním jednotkám podařilo získat kontrolu nad posledním územím kontrolovaným LTTE. Právě v posledních měsících bojů však se samotným konfliktem eskalovala také míra porušování lidských práv.

Panel expertů

Tehdejší srílanský prezident Mahinda Rajapaksa striktně odmítl nařčení, že by se kromě LTTE mohly dopouštět válečných zločinů rovněž vládní jednotky. V roce 2011 však na základě pověření generálního tajemníka OSN vydal tzv. Panel expertů zprávu, podle níž docházelo jak ze strany srílanské armády, tak ze strany LTTE k rozsáhlému porušování lidských práv, přičemž některá z nich se kvalifikují jako válečné zločiny a zločiny proti lidskosti.

Panel expertů se rovněž vyjádřil, že během posledních měsíců ofenzivy mohlo být zabito až 40 tisíc civilistů, většinou jako důsledek nerozlišujícího bombardování ze strany srílanské armády.

Vzhledem k nečinnosti srílanské vlády pod vedením prezidenta Rajapaksy schválila v březnu 2014 Rada pro lidská práva rezoluci, kterou vyzvala tehdejší Vysokou komisařku OSN pro lidská práva, aby provedla komplexní vyšetřování údajného vážného porušování lidských práv a s tím souvisejících zločinů na Srí Lance, které se týkají obou stran konfliktu (více viz Bulletin 4/2014, s. 5). Zpráva měla být původně zveřejněna v březnu 2015.

Změna politické situace

V lednu 2015 však na Srí Lance proběhly prezidentské volby, které velmi překvapivě nevyhrál úřadující prezident Mahinda Rajapaksa, nýbrž s 51 procenty hlasů bývalý ministr zdravotnictví v Rajapaksově vládě

Prezident Maithripala Sirisena [1]

Maithripala Sirisena. Vzhledem k reformnímu úsilí a obecně vstřícnějšímu postoji nové hlavy státu vůči spolupráci v oblasti vyšetřování porušování lidských práv odložil Vysoký komisař OSN zveřejnění zprávy na 30. zasedání Rady OSN pro lidská práva v září 2015.

Na začátku zasedání Rady představil srílanský ministr zahraničí vládní plán, který zahrnuje ustavení Komise pravdy a usmíření po vzoru Jihoafrické republiky a rovněž vytvoření Úřadu pro zmizelé osoby. Kromě toho plán zahrnuje také ustavení blíže nespécifikovaného soudního mechanismu se zvláštním žalobcem (*judicial mechanism with special counsel*) a v neposlední řadě soudní reformu a novou ústavu.

Zpráva Vysokého komisaře OSN pro lidská práva

V rámci zasedání Vysoký komisař pro lidská práva, jordánský princ Zeid, představil závěry vyšetřování svého úřadu. Samotná zpráva čítá přes 200 stran a uvádí, že získané informace silně naznačují, že válečné zločiny a zločiny proti lidskosti byly velmi pravděpodobně páčány oběma stranami konfliktu. Vyšetřování podle jeho slov odhalilo strašlivou míru porušování lidských práv, mezi kterými lze jmenovat nerozlišující bombardování, mimosoudní zabíjení, nucená mizení, četné případy mučení a sexuálního násilí či využívání dětských vojáků v boji.

Vysoký komisař tedy mimo jiné doporučuje vytvoření smíšeného zvláštního soudu (*hybrid special court*), který bude zahrnovat mezinárodní soudce, žalobce, právníky a vyšetřovatele a který bude mít mandát k vyšetřování válečných zločinů a zločinů proti lidskosti.

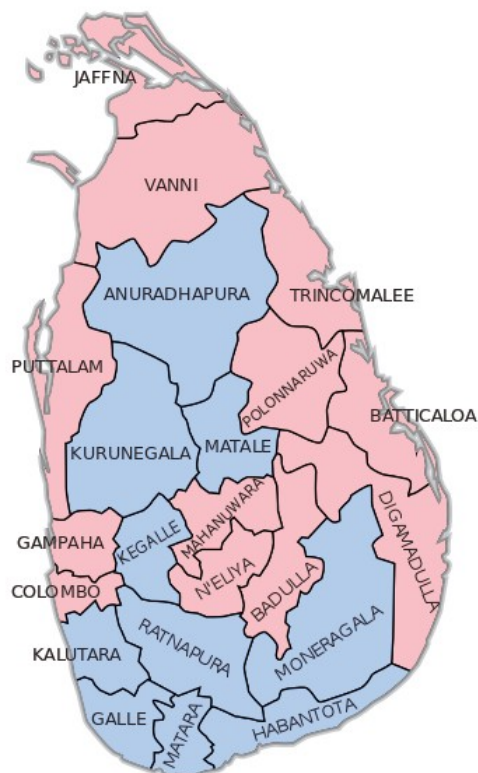
Klíčem bude implementace

Formální odpověď Srí Lanky, ve které pouze v obecné rovině ujišťuje, že doporučením se dostane patřičné pozornosti, napovídá, že Srí Lanka takové míře zapojení mezinárodních odborníků příliš nakloněná není.

V závěru zasedání Rady pro lidská práva byla jednomyslně schválena rezoluce, jejíž text je o něco vágnější nežli slova zprávy Vysokého komisaře. Bude tedy záležet na srílanské vládě, jakou míru zapojení mezinárodních odborníků bude ochotna podpořit. Uvedená rezoluce tedy může vést jak k silnému procesu, tak k procesu slabému, podle toho, jak bude implementována.

Vysoký komisař má na zasedání v červnu 2016 Radu o vývoji ústně informovat a na 34. zasedání v březnu 2017 představit ucelenou zprávu. Důležitost řádného procesu lze ilustrovat jeho slovy: „*Po mnoha letech nezřízeného porušování lidských práv a institucionalizované beztrestnosti se rány obětí na obou stranách prohlubují. Bez náležité akce bude jejich pokračující bolest dále rozdělovat a stane se překážkou pro usmíření společnosti, nebo ještě hůře – může zasít semena dalšího konfliktu.*“

Výsledky voleb (ružová – Sirisena, modrá – Rajapaksa) [2]

Tamilská dívka [3]

Zdroje:

OHCHR Investigation on Sri Lanka, Office of the High Commissioner for Human Rights, 6.10.2015 (<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/OISL.aspx>).

30th regular session of the Human Rights Council, Office of the High Commissioner for Human Rights, 6. 10. 2015, (<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session30/Pages/30RegularSession.aspx>).

Ananthavinayagan, Thamil, *Making Human Rights Violations Visible*, Justice in Conflict, 6.10.2015 (<http://justiceinconflict.org/2015/06/21/making-human-rights-violations-visible-the-un-commission-of-inquiry-on-sri-lanka>).

UN Human Rights Council urges Sri Lanka war crimes court, BBC, 6.10.2015 (<http://www.bbc.com/news/world-asia-34266471>).

Sri Lanka war crimes resolution softened before UN debate, Reuters, 6.10.2015 (<http://www.reuters.com/article/2015/09/29/us-sri-lanka-warcrimes-idUSKC-N0RT1SC20150929>).

Sri Lanka says to cooperate with UN on war crimes enquiry, Reuters, 6.10.2015 (<http://in.reuters.com/article/2015/10/01/sri-lanka-warcrimes-un-idINKCN0RV4EU20151001>).

Fotografie:

[1] Prezident Maithripala Sirisena, autor: Sudath Silva, Wikimedia Commons, CC BY 2.0

[2] Výsledky voleb (ružová – Sirisena, modrá – Rajapaksa), autor: Furfur, Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0

[3] Tamilská dívka, autor: Collin Key, Flickr, CC BY-NC-ND 2.0

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Medzinárodný trestný súd opäť rozhoduje v prípade „Thomas Lubanga Dyilo“

Katarína Hukelová

Vojnový zločinec Thomas Lubanga Dyilo požiadal Medzinárodný trestný súd (MTS) o svoje prepustenie z detenčného centra v Haagu, nakoľko si odpykal dve tretiny uloženého trestu. Jeho plánom je údajne začať doktorandské štúdium a výskum týkajúci sa príčin etnických konfliktov medzi kmeňovými skupinami.

Thomas Lubanga Dyilo sa stal v roku 2012 vôbec prvým vojnovým zločincem odsúdeným MTS. Lubanga bol obžalovaný z nábora a využívania detských vojakov v konflikte v regióne Ituri medzi etnikami Hema a Lendu v Demokratickej republike Kongo v rokoch 1999 až 2007. Počet detských vojakov bojujúcich s oddielmi Lubangových rebelov (*Union of Congolese Patriots*) dosiahol až tri tisíc detí vo veku medzi osem až pätnásť rokov. Na územiach, ktoré ovládal, nariadil každej rodine prispieť niečím na podporu jeho armády, či už peniazmi, darovaním kravy alebo „poskytnutím“ dieťaťa. Lubanga sa so svojimi rebelmi dopúšťal aj etnických masakrov, vražd, mučenia a znásilnení.

V marci 2004 vláda Demokratickej republiky Kongo autorizovala MTS vyšetrovať zločiny v rámci jurisdikcie MTS spáchané na území Demokratickej republiky Kongo po vstupe Rímskeho štatútu do platnosti, t.j. od prvého júla 2002. O dva roky neskôr, v marci 2006, sa Thomas Lubanga Dyilo stal prvou osobou zatknutou na základe zatykača MTS a bol prevezený do detenčného centra MTS v Haagu. V roku 2012 bol vynesený prvostupňový rozsudok, ktorým mu bol uložený trest odňatia slobody na 14 rokov. Súčasťou rozsudku bolo aj ustanovenie o tom, že čas, ktorý odsúdený strávil v detenčnom centre MTS sa mu započítava do výšky splnenia trestu, čiže po vynesení prvostupňového rozsudku Lubangovy zostávalo „odsediť si“ osem rokov. V decembri 2014 odvolací senát MTS potvrdil rozsudok prvostupňového senátu a zdalo sa, že si bude Lubanga odpykávať svojich osem rokov.

V júli 2015 však tím Lubangových obhajcov požiadal MTS podľa článku 110 ods. 2 Rímskeho štatútu o zníženie trestu ich klienta a teda aj jeho skoršie prepustenie z výkonu trestu, nakoľko si už odsedel dve tretiny. Ich požiadavka sa opierala o nasledujúce argumenty, a síce, že je zaužívanou praxou, že medzinárodné tribunály po odpykaní dvoch tretín trestu odsúdeného prepúšťajú na slobodu, ďalším argumentom bola jeho ochota spo-

lupracovať pri vyšetrowaní s MTS, dobré správanie, možnosť úspešného navrátenia do bežného života a v neposlednom rade, že jeho prepustenie nebude viesť k sociálnej nestabilite v regióne, kde boli spáchané zločiny.

Úrad prokurátora MTS v auguste 2015 uviedol, že nie sú splnené dôvody na skoršie prepustenie Thomasa Lubangy z výkonu trestu, pričom uviedli, že by to viedlo k ohrozeniu sociálnej stability v regióne Ituri a malo by to negatívny vplyv na obeť a ich rodiny. Navyše vyjadrenie Úradu prokurátora k žiadosti obhajoby o skoršie prepustenie ich klienta obsahuje aj informácie, že Lubanga je zapletený do ovplyvňovania svedkov v procese s ďalším obžalovaným zločincem MTS Boscom Ntagandom, ktorého prípad začal MTS prejednávať začiatkom septembra.

Zatiaľ nie je známe, kedy bude o možnom znížení trestu Thomasa Lubangy Dyila rozhodnuté, je však možné, že bude nielen historicky prvým zločincem odsúdeným MTS, ale aj prvým zločincem prepusteným na slobodu pred odpykaním si celej výšky uloženého trestu.

Zdroje:

BBC News: Thomas Lubanga appeal: Congo warlord seeks ICC release, BBC News, 21 August 2015

(<http://www.bbc.com/news/world-africa-34016590>)

Prosperi, L.: The early release of an ICC convict: the groundbreaking Lubanga case, *Progressive Lawyer*, 31 August 2015 (<http://www.progressivelawyer.com/international-criminal-law/the-early-release-of-an-icc-convict-the-groundbreaking-lubanga-case/>).

Fotografie:

[1] Autor: Alkan Boudewijn de Beaumont, International Criminal Court, 26 Január 2005, Flickr Creative Commons, CC BY-SA 2.0

Ukrajina se znovu podřídila jurisdikci MTS

Vojtěch Kyselý

Dne 8. září 2015 se Ukrajina oficiálně podřídila jurisdikci Mezinárodního trestního soudu. Tím je umožněno spustit vyšetřování údajných zločinů spáchaných na území tohoto státu od 20. února 2014.

Druhý obdobný krok

Tento ukrajinský postup byl očekáván a v žádném případě se nejedná o překvapivý vývoj situace, která začala nabývat zřetelných obrysů v únoru roku 2015 díky vládou přijaté rezoluci. Ukrajina se otevřeně hlásí k tomu, že chce se soudem aktivně spolupracovat. Podle některých komentátorů to však může pro Ukrajinu představovat pomyslnou nevýhodu, poněvadž její vláda se k možnému vyšetřování zároveň vyjadřuje tak, že by se měly stíhat zejména údajné zločiny protivládních rebelů. Nicméně ve chvíli, kdy se vyšetřování rozběhne, nebude možné cílit pouze na jednu stranu konfliktu a budou vyšetřovány všechny.

Nejedná se o první případ, kdy se Ukrajina jako stát, který dosud neratifikoval Římský statut, takto podřídila jurisdikci soudu. Obdobný krok udělala již v polovině dubna 2014, čímž umožnila vyšetřování údajných zločinů spáchaných od 21. listopadu 2013 do 22. února 2014. Zároveň však nelze ihned postulovat, že přijetí jurisdikce znamená automatické spuštění vyšetřování.

Současný akt podřízení se byl v režii ukrajinského ministra zahraničních věcí Pavla Klimkina. Ten ve svém dopise Hermanovi von Hebelovi, tajemníkovi Mezinárodního trestního soudu, žádost vysvětloval tak, že ukrajinský parlament 4. února 2015 přijal rezoluci „*O přijetí jurisdikce Mezinárodního trestního soudu kvůli údajným zločinům proti lidskosti a válečným zločinům spáchaným vysokými představiteli Ruské federace a lídry teroristických organizací Doněcké lidové republiky a Luhanské lidové republiky*“.

Je otázkou, zda se soudní dvůr bude zabývat i pádem malajsijského Boeingu 777. Ten se zřítil na východě Ukrajiny v polo-

vině července 2014, přičemž Rusko na konci července 2015 vetovalo návrh RB OSN na vytvoření speciálního mezinárodního tribunálu, který by pád letadla vyšetřil (viz Bulletin č. 9/2015, str. 6-7). Z logiky věci vyplývá, že událost spadá do doby, jíž by se měl soud zabývat. Na druhou stranu však stále není jasné, zda je možné tento čin kvalifikovat jako zločin spadající pod jurisdikci trestního soudu jako zločin podle mezinárodního práva. Nejistota plyne z možnosti, že by se potvrdily informace poukazující na to, že se nejednalo o úmyslné sestřelení civilního letadla, nýbrž o jeho záměnu s vojenským letounem. V takovém případě by se totiž nejednalo o zločin spadající pod jurisdikci trestního soudu.

Vývoj budoucí situace závisí na tom, jakým způsobem se rozhodne dále postupovat žalobkyně Mezinárodního trestního soudu. Jestliže usoudí, že existuje důvodné podezření ze spáchaní válečných zločinů nebo zločinů proti lidskosti na Ukrajině, může se rozhodnout zahájit dané vyšetřování. Pokud bude vyšetřování skutečně spuštěno, pravděpodobně se zaměří na události spojené s protesty na kyjevském Majdanu a také na situaci na Krymu a v oblasti Donbasu. V současné době již probíhá předběžné šetření v rámci prvního podřízení se jurisdikci Mezinárodního trestního soudu. To je momentálně ve fázi posouzení naplnění věcné jurisdikce soudu.[1]

Jaké mohou být další ukrajinské kroky

Některé světové watchdog organizace a think-tanky zabývající se lidskoprávní problematikou opětovně vyzývají ukrajinskou vládu, aby ratifikovala Římský sta-

Tajemník Mezinárodního trestního soudu Herman von Hebel [1]

tut, čímž by mohl soud automaticky dohlížet na dodržování mezinárodní trestní spravedlnosti v zemi.[2] Ukrajina Římský statut podepsala již v lednu 2000, ale v následujícím roce ústavní soud prohlásil, že smlouva není slučitelná s ústavou. Z toho důvodu vláda do této chvíle Statut neratifikovala, přičemž o možnosti změny ústavy se v tomto ohledu zatím neuvažuje. Ukrajinská vláda se k možnosti ústavní změny a ratifikace Římského statutu nevyjadřuje.

Poznámky:

[1] Aktuální vývoj lze sledovat na oficiálním webu Mezinárodního trestního soudu (http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/structure%20of%20the%20court/office%20of%20the%20prosecutor/comm%20and%20ref/pe-ongoing/ukraine/Pages/ukraine.aspx).

[2] Mezi tyto organizace se řadí např. Freedom House, International Federation for Human Rights nebo Coalition for the ICC.

Zdroje:

International Criminal Court. Ukraine accepts ICC jurisdiction over alleged crimes committed since 20 February 2014. 8. září 2015 (http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Pages/pr1146.aspx).

Justice Hub. Ukraine accepts ICC jurisdiction, so what's next? 8. září 2015 (<https://justicehub.org/article/ukraine-accepts-icc-jurisdiction-so-whats-next>).

Fotografie:

[1] Tajemník Mezinárodního trestního soudu Herman von Hebel, foto: Special Tribunal for Lebanon, Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

[2] Newyorský sál, ve kterém se konají zasedání RB OSN, foto: Neptuul, Wikimedia Commons, CC-BY-3.0

Newyorský sál, ve kterém se konají zasedání RB OSN [2]

Česká republika bude možná věznit osoby odsouzené ICTY

Kateřina Studecká

Česká republika začíná s vyjednáváním mezinárodní smlouvy, na jejímž základě by mohla v budoucnu do svých věznic umístit také osoby odsouzené Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii, resp. Mezinárodním reziduálním mechanismem pro trestní tribunály.

Internetový portál Česká justice přinesl informaci, že Česká republika začíná s vyjednáváním nové mezinárodní smlouvy, konkrétně dohody, která by měla být uzavřena mezi Českou republikou a OSN o výkonu rozsudků uložených Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii a Mezinárodním reziduálním mechanismem pro trestní tribunály.[1]

Z dostupných informací vyplývá, že Ministerstvo spravedlnosti momentálně představilo směrnici pro jednání o této dohodě, proces sjednávání dohody je tedy teprve na začátku. Následovat by měla expertní jednání stran, vypracování návrhu na sjednání smlouvy, projednání tohoto návrhu v meziresortním připomínkovém řízení, schválení návrhu vládou, podpis smlouvy, a protože se bude jednat o tzv. prezidentskou mezinárodní smlouvu, vyslovení souhlasu s ratifikací oběma komorami Parlamentu ČR a ratifikace prezidentem České republiky.

Tribunál pro bývalou Jugoslávii, resp. Mezinárodní reziduální mechanismus pro trestní tribunály, má k dnešnímu dni sjednány podobné dohody se 17 evropskými státy, na jejichž základě bylo předáno k výkonu trestu 54 osob do států jako Velká Británie, Francie, Španělsko, Německo, Polsko či Estonsko. Byť se v současnosti ve výkonu trestu uloženého Tribunálem nachází pouze 18 osob, výše uvedených 17 států žádá, aby břemeno výkonu rozsudků bylo sdíleno i státy dalšími, což je také jeden z důvodů sjednání této dohody.

Dalšími důvody je dle materiálu Ministerstva spravedlnosti také to, že Česká republika dlouhodobě podporuje mezinárodní trestní soudnictví a sjednáním dohody podpoří své zahraničně politické zájmy. Za jeden z dalších důvodů pro sjednání je považována geografická, národnostní i kulturní blízkost České republiky k bývalé Jugoslávii.

Jedním z důležitých aspektů, které by měly být v budoucí dohodě promítnuty, je zachování diskreční pravomoci ČR ve vztahu k tomu, zda převzít odsouzenou osobu v konkrétním případě. Dále bude Česká republi-

ka usilovat o to, aby bylo možné se na určitých nákladech (např. na přemístění osoby do ČR) spolupodílet s OSN.

Poznámky:

[1] Mezinárodní reziduální mechanismus je organizace ustavená Radou bezpečnosti OSN v roce 2010 a je pověřena pokračovat ve výkonu jurisdikce, práv, povinností a základních funkcí Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii a Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu po skončení jejich mandátů.

Zdroje:

Nová dohoda: ČR bude věznit odsouzence z Haagu. Česká justice, 27. srpna 2015 (<http://www.ceska-justice.cz/2015/08/nova-dohoda-cr-bude-veznit-odsouzence-z-haagu/>).

Fotografie:

[1] Věznice Mírov - odsouzenec ICTY budou možná i zde vykonávat svůj trest. Foto: Rdkl, Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.5.

Věznice Mírov - odsouzenec ICTY budou možná i zde vykonávat svůj trest. [1]

Uprchlická krize a Česká republika

Srdečně Vás zveme na konferenci „Uprchlická krize a Česká republika“, která se bude konat dne **12. listopadu 2015** na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (nám. Curioevých 7, Praha 1).

Konference nabízí debatu nad právní stránkou problematiky uprchlictví a nad možnostmi, které právo pro řešení současné krize nabízí. Právo totiž již dnes odpovídá na otázky spojené s tím, komu má a komu nemá být udělena ochrana, zda je možné lidi, kteří přicházejí v současné uprchlické a migrační vlně navracet a kam, zda má být ochrana trvalá nebo dočasná a jaká je tu souvislost s integrací, jak má vypadat integrace, zda a jak je možné zavřít hranice, jak řešit rizika, která s sebou větší příliv osob přináší či zda je potřeba zvažovat ekonomickou stránku věci. Proto nabízíme **shrnutí základních bodů** mezinárodního, evropského a českého práva, a **právní rozbor v současnosti diskutovaných témat** spojených s **uprchlictvím** a (do určité míry i s) migrací z úst těch, kdo se jimi dlouhodobě zabývají. Debata bude cílena i na širší kontext **souvislostí tématu s lidskými právy** a věnovat se budeme i **možnostem řešení**. Konference se jako řečníci účastní mimo jiné experti z Belgie, Rakouska a Maďarska. Celý program naleznete <http://www.prf.cuni.cz/news/pozvanka-na-konferenci-uprchlicka-krize-a-ceska-republika-1404051791.html>.

Kvůli omezené prostorové kapacitě prosíme o **zaslání přihlášky nejpozději do 1. listopadu 2015** na emailovou adresu: martin.faix@upol.cz.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Nechcené embryá na vedecký výskum? Nie, hovorí štrasburský súd

Parrillo proti Taliansku

Lucia Krajčovicová

Veľký senát Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Parrillo proti Taliansku v rozsudku z augusta 2015 nechal Taliansku široký priestor pre uváženie ohľadom stanovenia rozsahu zákonného zaobchádzania s ľudskými embryami. Adelina Parrillo tak svoje zmrazené embryá nemôže darovať na vedecký výskum.

Príbeh a argumenty sťažovateľky

Pani Adelina Parrillo sa spolu s manželom v roku 2002 rozhodli pre asistovanú reprodukciu. Prostredníctvom oplodnenia *in vitro* vzniklo päť embryí, ktoré boli následne zmrazené. V novembri 2003 ale manžel tragicky zahynul vo vojne v Iraku ešte pred implantáciou embryí a pani Parrillo po jeho smrti v tomto procese nepokračovala.

Krátko na to, vo februári 2004, bol v Taliansku schválený zákon zakazujúci zničenie embryí hoci aj za účelom vedeckého výskumu. V takomto prípade hrozí trest odňatia slobody na dva až šesť rokov. Keďže pani Parrillo už rodičovstvo neplánuje, prakticky to pre ňu znamená, že jej embryá ostanú zamrazené, až kým „nezomrú“, s čím nesúhlasí.

Preto sa v roku 2011 obrátila na ESĽP s tým, že príslušný taliansky zákon zasahuje do jej práva na ochranu vlastníctva (článok 1 Prvého dodatkového protokolu Európskeho dohovoru) a porušuje jej právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života (článok 8 Európskeho dohovoru). Sťažovateľka argumentuje tým, že embryá boli vytvorené ešte pred vstupom zákona do platnosti, a preto bolo legálne uchovať ich a nie hneď implantovať. Navyše by potenciálne darcovstvo na vedecké účely prispelo k rozvoju výskumu a vývoja liekov.

Príbeh a argumenty rozsudku

Súd rozhodoval v takejto otázke prvýkrát, pričom sa vyhol citlivej otázke práva na život a úvahám nad tým, kedy vlastne ľudský život začína, nakoľko sa nezaoberal článkom 2 Dohovoru. Napriek tomu, že drvivá väčšina separátnych stanovísk súhlasila s rozsudkom, maďarský sudca Andras Sajó sa v niektorých častiach

Ľudský plod [1]

svojho disentu vyhranil ostro proti. Rozkol sa týkal obsahu práv vyplývajúcich z článku 8 Dohovoru.

Veľký senát konštatoval, že k porušeniu Európskeho dohovoru nedošlo a že zákaz darovania embryí získaných umelým oplodnením spadá do oblasti širokého priestoru pre uváženie jednotlivých štátov, nakoľko neexistuje európsky konsenzus ani dostatočná medzinárodná úprava. Článok 1 Prvého dodatkového protokolu sa podľa senátu na prípad nevzťahuje, pretože embryá nespádajú pod pojem vlastníctva v zmysle tohto článku a venoval sa len právu na rešpektovanie súkromného života, nakoľko embryá obsahujú genetický materiál sťažovateľky a reprezentujú časť jej identity.

Čo sa týka článku 8 Dohovoru, senát sa podrobne zaoberal len aspektom súkromného života, nakoľko k potenciálnemu rodičovstvu a rodinnému životu osud embryí nesmeroval. Zákaz darovania embryí na výskum odôvodnil ako nevyhnutný v demokratickej spoločnosti. Už pri vytváraní zákona v Taliansku prebehla podľa senátu dostatočná diskusia, výsledkom ktorej je zákon ochraňujúci nielen štátny záujem pri ochrane embryí, ale aj záujem jednotlivcov pri ochrane ich práv. Navyše, nedá sa povedať, či by s týmto krokom súhlasil aj dnes už zosnulý manžel.

Sudca Sajó vo svojom disentnom stanovisku obhajoval práva pani Parrillo, u ktorej tým, že nemôže rozhodnúť o vlastnom genetickom materiáli, dochádza k obmedzeniu „práva na sebaurčenie“, čo je podľa Sajó jadrom práva na život. Zároveň je obmedzená aj jej sloboda výberu, keďže si nemôže zvoliť, akým spôsobom prispeje k rozvoju spoločnosti, či už prostredníctvom rodenia detí alebo prostredníctvom pomoci vedeckému pokroku.

Sajó upozornil aj na nejasný status embrya v medzinárodnom práve. Embryo, podobne ako orgány, nie je to vlastníctvom, ale to neznamená, že sa jedná o ľudskú bytosť alebo držiteľa práv. Najskôr treba vyjasniť právny status biologického materiálu a až potom hlásať jeho práva.

Lidské embryo [2]

Zdroje:

Casini, Marina et al. 2015. "Object of Property or Human Being? The Status of the Human Embryo before the Grand Chamber of ECtHR (Case Parrillo v. Italy)." *Medical Ethics and Bioethics* 21, no. 1-2, 2-13.

Cranmer, Frank. 2015. Art. 8, embryo donation and scientific research: *Parrillo v Italy*. *Law & Religion UK*. 7. september 2015 (<http://www.lawandreligionuk.com/2015/09/07/art-8-embryo-donation-and-scientific-research-parrillo-v-italy/>).

Choi, Gregory. 2015. Parrillo v. Italy: Embryos, mere pieces of property or are they more? *Pace International Law Blog Review*. 28. február 2014 (<http://pilr.blogs.law.pace.edu/2014/02/28/parrillo-v-italy-embryos-mere-pieces-of-property-or-are-they-more/>).

Rosalind, English. 2015. Woman's wish to donate unwanted embryos to scientific research rejected by Strasbourg Court. *UK Human Rights Blog*. 8. september 2015 (<http://ukhumanrightsblog.com/2015/09/08/womans-wish-to-donate-unwanted-embryos-to-scientific-research-rejected-by-strasbourg-court/#more-26660>).

Fotografie:

[1] Lidský plod, Flickr, CC BY 2.0.

[2] Lidské embryo, autor: Ed Uthman, Wikipedia, CC BY 2.0.

Volby a násilí

Přístup EU k volebnímu násilí a nástroje k jeho řešení

Martin Dominik

V Evropské unii v současnosti volby nebývají doprovázeny násilím, avšak mimo ni se můžeme s tímto fenoménem stále setkat. EU by se o situaci měla zajímat hned z několika důvodů, což také činí. Jaký je její přístup, v čem je úspěšná a kde má místo pro zlepšení, poodhaluje následující článek.

Na průběhu cizích voleb záleží

Vztah mezi volbami a násilím je rozmanitý, často komplikovaný a může zahrnovat mnoho rovin. V ideálním případě volby nahrazují násilí při zápase o politickou moc v zemi. Na druhou stranu jej však mohou samy vyvolat. V zemích, kde platí systém „vítěz bere vše“, dosahuje volební napětí vysokého stupně, musíme si totiž uvědomit, že se zde mnohdy nebojuje jen o relativně krátké vládní období, ale i o samotnou existenci prohrávající strany či bezpečí jejich podporovatelů.

Proč by se však Evropská unie měla zajímat o volby v poměrně vzdálených a často neevropských zemích? Nabízí se několik důvodů, jež souvisí s jejími cíli a také s její vzdálenější budoucností. Jednak jsou ve hře lidská práva, a to nejen politická, jako aktivní a pasivní volební právo, či svoboda projevu, ale i právo na život.

Hladký průběh voleb utvrzuje demokratické zřízení, přičemž liberální demokracie a slušné národy spolu nebojují, čímž se posiluje a šíří světový mír. Když spolu národy neválčí, a předně ne o suroviny, pak spolu obchodují, zapojují se tedy do světového mezinárodního obchodu. Volební násilnosti často také doprovází zvýšená migrace ze země, jak můžeme nyní pozorovat například ve spojitosti s Burundi.

Všechny uvedené důvody a cíle zakotvuje pro EU Smlouva o Evropské unii, konkrétně článek 21. Z dlouhodobého hlediska se prevence volebního násilí vyplatí více než čelení jeho následkům, a to jak z lidsko-právních, tak ekonomických důvodů. Poměrně malá investice do podpory hladkého průběhu demokratických voleb může podpořit světový obchod, snížit počet uprchlíků ve světě, včetně do EU, či v nejhrošším případě zamezit placení vojenské intervence v cizí zemi.

Přístup EU

EU si zatím nevypracovala ucelený přístup k problému násilí provázejícího volby. Často na situaci reaguje pozdě a málo intenzivně. Napříč EU též neexistuje jednotná praxe a názor, jak postupovat. A nejedná se o za-

nedbatelné situace, například v Keni zůstalo v roce 2007 po volbách tisíc mrtvých.

Posun nastal vyčleněním prioritních zemí, konkrétně pro rok 2015 Ukrajiny, Moldavska, Tuniska, Maroka, Myanmaru a Tanzanie. Ovšem i zde můžeme najít místo pro zlepšení, jelikož seznam platí pouze jeden rok, což je krátké časové období, za něž se hlavní důvody volebního násilí vyřeší jen stěží.

Jiný přístup můžeme sledovat právě u Tanzanie, kde budou probíhat volby v říjnu tohoto roku. Od roku 2010 zde EU podporuje celý volební proces, tedy nejen samotné volební dny, ale již předcházející kampaň či vedení diskuze vládní strany s opozicí až po návštěvy představitelů místních politických sil v Bruselu. Jak tato snaha dopadne, ještě není jasné, nicméně vytváří předpoklady pro to, aby volby i následná jednání proběhly bezproblémově.

Jak z již uvedeného plyne, je vhodné identifikovat problematické volby s předstihem dvou až tří let před jejich konáním. K odhalení problémů je třeba rozumět místnímu prostředí, které znají diplomatické mise v těchto zemích. Ty sledují faktory jako předešlé volební násilí, sociální prostředí země, charakter politických stran, rétoriku jejich představitelů a podobně. Následně je možné vytvořit předpověď vývoje situace a zapojit nástroje podpory svobodných voleb.

Pokud EU podporuje volby v třetí zemi, jedná se pouze o samotný volební proces. Není-li výsledek pro EU politicky příznivý, musí jej i tak přijmout jako legitimní. V prvé řadě by mělo jít o rozvoj demokratických institucí, nikoliv o prosazování vlastního vlivu. Cílem není, aby EU volby zajišťovala, ale jen poskytla podporu a pomoc.

Pomoc a nástroje

K prosazení a pomoci při svobodných nenásilných volbách má EU škálu nástrojů, od politických přes ekonomické až po technické. Velmi významnou roli hrají pozorovatelské mise průběhu voleb. Ty sledují a hodnotí transparentnost a svobodnost voleb. Výsledkem bývá veřejná zpráva, která může přispět k předejití povolebního konfliktu.

Pokud EU vystoupí jako třetí nezávislá strana bez zájmu na výsledku voleb, může její prohlášení ovlivnit přístup veřejnosti. Zároveň je ovšem třeba vnímat, že přítomnost mise EU může být v daném prostředí pocíťována negativně, proto se musí přistupovat ke každé zemi individuálně. Někdy tak může být lepší neúčast EU než nechtěná pomoc.

Působení EU v rizikových zemích se zaměřuje na práci s veřejností, na niž lze účinně působit zejména skrze média. S tímto vědomím probíhal v letech 2008-

Police u Uhuru park v Keni brání opozičnímu protestnímu shromáždění [1]

2011 projekt na podporu novinářů z Pobřeží slonoviny, kteří se naučili, jak informovat veřejnost bez šíření nenávislosti či poplašných zpráv. Zároveň byla podporována místní rádia, aby se informace skutečně k obyvatelstvu dostaly.

EU jako poskytovatel rozvojové pomoci může využít svého postavení a svobodné nenásilné volby vyžadovat jako podmínku další pomoci. Zapojení EU v mnoha případech schvaluje místní vláda, která na něm nemusí mít nutně zájem, jelikož by mohla ztratit své pozice. Pod ekonomickým tlakem však může být ke spolupráci více nakloněna. EU poskytuje materiální zajištění jednání mezi znesvářenými stranami. V podobném duchu se nese technická podpora, a to od IT zařízení až po pomoc s logistikou, jako například rozesílání volebních lístků, které jinak může v odlehlých oblastech způsobovat velké problémy.

EU upřednostňuje zapojení více stran, proto spolupracuje například s Africkou unií nevládními organizacemi. Tento přístup přinesl své ovoce například při letošních volbách v Nigérii, kdy až na útoky Boko Haram byla situace označena za klidnou. Násilí tedy nepřicházelo zevnitř regulérního politického boje.

Politickou podporu je vhodné zaměřit na místní parlament. Jedná se o místo k diskusi, kde se setkávají různé politické proudy a probíhají zde povolební jednání. V parlamentu se projeví i opozice, čímž získá pozornost veřejnosti a nemá tedy snahu hledat jiné kanály prosazení své vůle, jako například převrat a násilí.

EU působí svou vahou i mnohem dále než jen na evropském kontinentu a svého vlivu by měla rozumně využít. Podporou nenásilných svobodných voleb sleduje své politické, ekonomické a lidskoprávní zájmy, proto by si měla vytvořit ucelený nástroj k tomuto účelu. Výsledky se možná neprojeví okamžitě, ovšem dlouhodobě pro ni mohou být jen příznivé.

Zdroje

Evropský parlament. 2015. *Developing operational tools within the EU for a comprehensive approach to prevent electoral violence* (bookshop.europa.eu/en/developing-operational-tools-within-the-eu-for-a-comprehensive-approach-to-prevent-electoral-violence-pbQA0415200/?CatalogCategoryID=QTMKABstF74AA-AEjwYYY4e5K).

International Business Times. „Burundi Refugees Fleeing Election Violence Push Tanzania Camp To ‚Breaking Point‘: Report“. 20. července 2015 (www.ibtimes.com/burundi-refugees-fleeing-election-violence-push-tanzania-camp-breaking-point-report-2016851).

Rawls John. 2009. *Právo národů*, Praha: Filosofia.

Fotografie:

[1] Policie u Uhuru park v Keni brání opozičnímu protestnímu shromáždění, autor: DEMOSH, flickr.com, CC BY 2.0.

[2] Volby na Haiti, 7. února 2006, autor: Marcello Casal Jr., Agencia Brasil. Wikipedia commons, CC BY 3.0 br.

Velká příležitost pro Evropu

Doporučení Evropského inspektora ochrany údajů o variantách reformy EU v oblasti ochrany údajů

Jana Jeřábková

Od 24. června 2015 probíhá trialog mezi Evropským parlamentem, Radou a Evropskou komisí ohledně navrhovaného obecného nařízení o ochraně údajů. V současné digitální době vyvstala potřeba upravit ochranu údajů vzhledem k rychle se inovujícím technologiím. Velmi přínosnými se během těchto jednání stávají doporučení a stanoviska Evropského inspektora ochrany údajů.

Evropský inspektor ochrany údajů (dále jen EIOÚ nebo Evropský inspektor) dohlíží na dodržování základních práv fyzických osob, zejména pokud jde o právo na soukromí, institucemi EU a za tímto účelem jim poskytuje poradenství. Ačkoliv současný Evropský inspektor Giovanni Buttarelli není součástí trialogu, jeho doporučení z 28. července 2015 představuje velmi důležité a směrodatné vodítko pro vrcholné instituce EU k dosažení shody a vytvoření nové komplexní úpravy ochrany údajů.

Tato úprava má dva úkoly. V prvé řadě chce srovnat krok právní regulace s mohutně se rozvíjejícími digitálními technologiemi. Dále má ošetřit závažné množství informací šířící se pomocí internetu a vybavit současná pravidla také takovými vlastnostmi, aby byla zároveň stručná a srozumitelná.

Význam celé reformy vyjadřuje i titulěk, který stanovisko EIOÚ nese: *Velká příležitost pro Evropu*. Jakkoliv motto může znít nadneseně, obsahuje velký kus pravdy. Budoucnost naší společnosti založené na datech můžeme nyní významně ovlivnit tím, jak účinně začneme základní práva a svobody občanů v informačních tocích chránit.

Rychlý a snadný přístup k informacím nepochybně skýtá velké možnosti a usnadňuje nám každodenní život. Na druhou stranu, pokud nebudou jasně stanoveny podmínky a pravidla, za kterých k tomuto poskytování informací dochází, budeme nuceni se čím dál častěji vypořádávat se zásahy do soukromí osob nejen bez jejich vědomí, ale také s velmi obtížnými, až téměř nemožnými prostředky nápravy.

Od nové úpravy si EIOÚ slibuje, že nebude zbytečně zabíhat do detailů tak, aby poskytovala prostor pro další rozvoj technologií a přitom je zvládla stále dostatečně regulovat. Dále doufá v upuštění od nesrozumitelných formulací a složitých právních konstrukcí.

Vlajka Evropské unie [1]

Vytvoření konečné verze právní úpravy z jednotlivých návrhů Parlamentu, Rady a Komise bude stát určité úsilí, přičemž Evropský inspektor apeluje na prosazování průhlednosti a odpovědnosti jak v průběhu jednání, tak ve znění chystané regulace ochrany údajů. Nepředpokládá vznik bezchybné a dokonalé právní úpravy, hodlá však poskytnout institucím veškerou součinnost, aby z jednání vzešel co nejlepší výsledek.

Svá doporučení proto rozdělil podle tří trvalých zájmů, jež mají novou úpravu motivovat: lepší zacházení s občany; pravidla, která budou fungovat v praxi; a pravidla, která přetrvávají po celou generaci.

Lepší zacházení s občany

Občané Evropské unie mohou sice plně využívat služby internetu, ukazuje se však, že čím dál více také lpějí na ochraně svého soukromí. Mnoho z nich plně nedůvěřuje internetovým podnikům a velmi je znepokojuje, že informace, jež na internetu poskytují, nemají pod kontrolou.

Reforma by tedy měla rozhodně přispět k posílení práv na ochranu soukromí na internetu, přičemž výchozím bodem musí být podle EIOÚ důstojnost jednotlivce. Předpokladem k tomu je, aby se účinněji zajistil fyzickým osobám výkon jejich práv v souvislosti s jakýmkoliv informacemi, které je mohou nějak identifikovat nebo vyčlenit. Dále nesmí být upuštěno od zákonnosti a odůvodněnosti veškerého zpracování údajů. Evropský inspektor varuje před vynucováním souhlasu se zpracováním údajů a také před svévolným předáváním jakýchkoliv údajů.

Všechna tato doporučení by však zcela postrádala smysl, pokud by orgány pro ochranu údajů v EU nevykonávaly svou práci důsledně ihned od okamžiku vstupu nové úpravy v platnost. Proto považuje EIOÚ za nezbytné, aby začal fungovat účinný systém odpovědnosti a náhrady škody způsobené protiprávním zpracováním údajů.

Pravidla, která budou fungovat v praxi

Stejně jako by byla úprava bezzubá bez účinného systému orgánů zabezpečujících domáhání se svých práv, tak by jen těžko splnila předpoklady užitečnosti regulace nejednoznačná a zbytečně složitá. Ochrana soukromí představuje nesnadný problém sama o sobě a komplikovat ji bezvýznamnými formalitami by rozhodně k vyřešení situace nepřispělo.

Proto by měla být např. dokumentační povinnost správců dat vnímána jako prostředek, nikoliv jako účel dodržování právních předpisů. Postup dokumentace správců by se měl sjednotit, aby jak oni sami, tak poskytovatelé dat měli jasnou představu o množství a charakteru informací, jež jsou shromažďovány a za jakým účelem. K omezení formalit by také rozhodně přispělo ohlašování případů porušování bezpečnosti osobních údajů pouze v případech ohrožení práv a svobod subjektů údajů.

Nová úprava také musí hledat lepší rovnováhu mezi veřejným zájmem a ochranou osobních údajů, tak aby

se zbytečně nemařily statistické a vědecké výzkumy a zároveň nedocházelo k využívání dat proti vůli jednotlivců.

Pravidla, která přetrvávají po celou generaci

Tak jako se všechno neustále mění a vše je v pohybu, ani o nové úpravě ochrany údajů si snad nikdo nemyslí, že by si v průběhu tohoto století neřekla o další reformu či inovaci. Přesto lze očekávat, že skutečně kvalitní právní úprava by měla přetrvat do 30. let 21. století. Tato prognóza by však bez ukotvení obecných zásad a z dlouhodobého hlediska takřka neměnných hodnot a společenských zájmů neměla příliš velkou šanci na úspěch.

V doporučení se proto také klade důraz na odpovědné obchodní praktiky, které předpokládají větší průhlednost správců dat a mnohem jednodušší znění požadavků a pravidel pro poskytovatele údajů. Subjektům údajů by se také mělo umožnit svobodněji nakládat s poskytnutými údaji a libovolně je přenášet od jednoho správce k druhému.

Má-li vše fungovat podle představ vrcholných institucí EU, bude nezbytné zajistit, aby požadavky na ochranu údajů nastolené novou úpravou splňovaly v prvé řadě ony samy. Evropský inspektor ve svém stanovisku vyjadřuje obavu z uchýlení se ke kompromisům, které by účinnost regulace ochrany údajů mohly značně oslabit.

Pokud se tak nestane, můžeme se pravděpodobně dočkat jasnějších práv pro jednotlivce a větší odpovědnosti správců dat, což by v případě skutečně srozumitelné úpravy znamenalo velký přínos nejen do oblasti ochrany soukromí, ale také zdůraznění výhod, jež mohou společnosti přinést technologie.

Zdroje:

Stanovisko Evropského inspektora ochrany údajů 3/2015 ze dne 28. července 2015. *Velká příležitost pro Evropu*. (https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2015/15-07-27_GDPR_Recommendations_CS.pdf).

Fotografie:

[1] Vlajka Evropské unie. Autor: Sparla, Wikipedia Commons.

[2] Giovanni Buttarelli. Autor: European Parliament, Flickr.

Giovanni Buttarelli [2]

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Voda jako téma pro ochranu lidských práv a rozvoj

Anna Macíčková

Světoví experti se nedávno sjeli do švédského Stockholmu, aby diskutovali potenciál využití vody pro ochranu lidských práv a rozvoj. Vzhledem ke vzrůstající spotřebě se voda může v budoucnu stát přední strategickou surovinou.

Světová banka k této příležitosti vypracovala dokument, v němž rozebírá výzvy a možnosti řešení vodní problematiky ve spojení s trvale udržitelnými zásobami této tekutiny, městy odolnými proti změnám klimatu, přeshraniční spoluprací, genderovou rovností a s komerčními zdroji financování. Jedná se především o pohled Světové banky, nicméně téma je velmi důležité.

Poptávka po vodě stoupá, její zásoby však klesají

Informace ze satelitů NASA přinesly ne právě optimistické novinky. Množství vody v největších podzemních zásobárnách na světě stále klesá a stav většiny velkých rezervoárů překročil kritický bod. Je z nich čerpáno více vody, než se do nich stíhá přírodními procesy doplňovat. Většinu takto postižených rezervoárů ohrožují především zvýšené nároky zemědělců a těžařů a v obecné rovině také růst populace.[1]

Je rovněž alarmující, že nejméně 1,8 miliardy lidí na světě nemá jinou možnost, než pít kontaminovanou vodu, a ještě větší množství lidí postrádá dostatek vody k zajištění základní hygieny. To některé analytiky vede k myšlence, že se lidstvo blíží fyzickým limitům vodních zdrojů a v budoucnu bude muset čelit vzrůstajícímu nedostatku vody, která se stane hlavní strategickou surovinou. Jiní vědci naopak zastávají názor, že lidstvo dokáže nalézt alternativní suroviny, nové zdroje či efektivnější způsoby využívání vody. Spor mezi těmito odlišnými názory prozatím nemá jednoznačného vítěze, pravdu zřejmě ukáže až čas.[2]

Vědci ze Stockholm International Water Institute a další pozvaní experti se proto sjeli na World Water Week do Švédska, aby diskutovali na pravidelné výroční konferenci, jejíž letošní téma bylo „Voda pro rozvoj“. Podle Světové banky, která se na projektu podílí, nadešel čas přesunout pozornost na vodu jakožto téma stojící v centru dialogu o rozvoji.

Světová banka a vědci účastníci se akce World Water Week se proto zaměřili na pět hlavních tematických

okruhů, z nichž některé budou následně přiblíženy: 1) zajištění trvale udržitelných zásob vody a základní hygieny pro všechny, zvláště pro chudé; 2) vybudování odolných měst, které se dokážou vypořádat s problémy spojenými s vodou, urbanizací a klimatickými změnami; 3) vytvoření přeshraniční spolupráce za pomoci sdílení informací, budování infrastruktury a pevných institucí; 4) zajištění genderové rovnosti v přístupu k vodě; a 5) silnější vtažení komerčních zdrojů financí do vodního a hygienického sektoru.

Zajištění zásob vody a hygienických služeb

K největším problémům při snaze o zajištění trvale udržitelných zásob vody a základní hygieny pro všechny patří zejména skutečnosti, že problematika hygieny stojí až v pozadí za dodávkami vody, na mnoha místech světa téměř neexistují hygienická opatření (jako např. fungující kanalizace), kvalita služeb je nedostatečná a její poskytovatelé se musí vypořádávat s nedostatkem finančních zdrojů. Optimisticky nepůsobí ani fakt, že nelze garantovat jakoukoli budoucí dostupnost vody, což silně deprimuje zejména obyvatele oblastí náchylných k přírodním katastrofám.

Vypořádat se s těmito výzvami lze podle expertů Světové banky posílením vládního sektoru, občanské participace a technické infrastruktury, což by mělo vést k celkovému zlepšení dodávaných služeb. Za jistých okolností může posílení lokálních vlád a jejich vztahu k občanům být důležitým krokem k zajištění přístupu k potřebným službám. Lokální politika bývá zpravidla méně ideologická, což by u praktických témat jakým jsou například dodávky vody mohlo být rozhodující.

Zničené vodní nádrže v Palestině [1]

Složitým problémem je také správné stanovení ceny vody, což je často naopak velmi ideologicky rámované téma. Rozumné určení ceny vody totiž může podle některých předpokladů zvýšit účinnost užívání vody, snížit plýtvání, zkvalitnit přepravu, případně například zmírnit negativní dopady na životní prostředí.

Spolupráce by neměla znát hranic

Přeshraniční spolupráce, jež má rozptylovat a zmírňovat dopady klimatických změn, čelí podle Světové banky problémům. Snad nejzásadnější potíž pro mezinárodní společenství údajně představuje fakt, že prudký hospodářský rozvoj na přeshraničních vodních tocích zvyšuje rizika spojená s konflikty o vodu. Kolem 60 % světových toků je sdíleno více státy a v těchto oblastech žije až 40 % světové populace, přičemž pro každý stát je prioritou právě jeho vodní bezpečnost. V řadě případů se navíc může jednat o oblasti s řadou dalších sporů, což nadále zhoršuje vyhlídky pokojného řešení sporů v budoucnosti. Příkladem mohou být spory o vodu mezi Izraelem a jeho sousedy.

Jako odpověď na tyto komplikace si Světová banka vytýčila podporu tří obecných principů, které dobře zní, ale je otázka, zda mohou být koordinovaně a efektivně prosazovány. Jedná se o 1) informační spolupráce a sdílení dat; 2) společné plánování a rozvoj strategické infrastruktury celého povodí; 3) posílení rozsahu institucí potřebných k zavedení efektivní spolupráce a rozvoj silného institucionálního rámce. V konfliktních oblastech jsou nicméně právě tyto principy nedostatečně funkční, a je tedy otázkou, jak konkrétně těchto principů dosáhnout.

Financování vodních projektů zatím příliš neláká

Světová banka jako hlavní překážku komerčního financování vodního a hygienického sektoru uvádí zejména vyšší riziko investic. Snaží se proto najít vhodná řešení k ulehčení komerčního financování a to například nástroje, z nichž některé jsou převzaty ze sektoru infrastruktury, jako třeba ručení veřejnoprávními institucemi, které redukuje rizika soukromých investorů a navyšují tak kapitál. Jiné instituce pak poskytují například pojištění, které může být použito ke zmírnění rizik investorů, sdílí náklady, umožňují vznik přípravných projektů k financování a podobně.

Vodní bezpečnost se stala jednou z hlavních výzev 21. století a z hlediska vlivu na rozvoj představuje zásadní téma. Světová banka sama tento problém jistě nevyřeší, ale může pomoci státům, které o podporu budou mít zájem.

Poznámky:

[1] Novinky.cz 2015. Zásoby vody na světě se tenčí, ukázaly satelity NASA. 12. 9. 2015 (<http://www.novinky.cz/veda-skoly/380438-zasoby-vody-na-svete-se-tenci-ukazaly-satelity-nasa.html>).

[2] Nejzranitelnějším regionem, v němž se předpokládá obzvláště tíživý nedostatek vody, jež by mohl vést až ke konfliktům, je zejména Blízký východ.

Zdroje:

Martinovský, Petr a Šmíd, Tomáš. 2013. *Přírodní zdroje a ozbrojené konflikty – aktuální trendy*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

World Bank. 2015. *A Water-Secure World for All. Water for Development: Responding to the Challenges*. Washington, DC: World Bank (<http://pubdocs.worldbank.org/pubdocs/publicdoc/2015/08/20/552051440006529896/World-Bank-Group-at-World-Water-Week-Water-Security-Conference-Edition-August-2015.pdf>).

Fotografie:

[1] Zničené vodní nádrže v Palestině. Foto: ISM Palestine, Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0.

[2] Kampaň pro zlepšení hygieny v rozvojových zemích. Foto: Stephen Craven, Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0.

Kampaň pro zlepšení hygieny v rozvojových zemích [2]

4) Česká republika a lidská práva

Ústavní soud opět k nepřímé diskriminaci aneb D. H. podruhé?

Adam Blisa

V zářijovém Bulletinu Ladislav Vyhnánek poukázal na skutečnost, že jednou z významných oblastí, která dosud nebyla Ústavním soudem ani soudy obecnými příliš řešena, je diskriminace. [1] Ústavní soud však krátce poté vydal náleze, ve kterém se zabývá detailně otázkami dokazování v případech tvrzené nepřímé diskriminace. Jednalo se přitom o případ týkající se příslovečné Achillovy paty České republiky, a to o umístování romských dětí do zvláštních škol.

Stěžovatel, Rom, byl v roce 1985, v sedmi letech, Okresním národním výborem v Chebu zařazen do zvláštní školy, která byla zřízena pro děti s mentálním postižením. V té době absolvoval celou desetiletou povinnou školní docházku. V roce 2008, tedy s mnohaletým odstupem, podal žalobu na ochranu osobnosti, ve které namítal, že jeho zařazení do zvláštní školy bylo projevem nepřímé diskriminace.[2]

Zařazení stěžovatele do zvláštní školy mělo být totiž důsledkem jeho příslušnosti k romskému etniku, přičemž se mělo jednat o nepřímou diskriminaci, tedy praxi, která dopadala na významnou část celého etnika. Tuto skutečnost stěžovatel dokazoval statistikami, podle kterých byl podíl romských dětí v daném období ve zvláštních školách na území ČSSR zhruba čtyřicetiprocentní, zatímco romské etnikum tvořilo pouhých 2 % celkové populace.

Obecné soudy žalobu zamítly, a to z toho důvodu, že byt' předložené statistiky mohly založit vyvrátitelnou domněnku nepřímé diskriminace, v případě stěžovatele byla tato domněnka přesvědčivě vyvrácena. Stěžovatel měl být totiž do zvláštní školy zařazen na základě doporučení pedagogicko-psychologické poradny, pod jejímž dohledem byl během ústavní výchovy.

V úvahu byly též brány nepříznivé výsledky vyšetření jeho intelektových schopností, informace z průběhu jeho školní docházky a další záznamy, kdy se rozhodovalo o úplném osvobození stěžovatele od povinné školní docházky. Námitku, že testy nezohlednily kulturní a jazyková specifika stěžovatelova etnika, soudy odmítly s tím, že již

od dvou let žil v dětském domově, a působení těchto specifíků tedy nebyl vystaven.

Posouzení ústavního soudu

Ústavní soud poměrně komplexně vymezil předpoklady dokazování nepřímé diskriminace a zaměřil se na to, zda se soudy dostatečně vypořádaly s tvrzením stěžovatele, že byl do zvláštní školy umístěn na základě své příslušnosti k romskému etniku, a zda adekvátně vyhodnotily předložené důkazy.

Předně je nutné rozumět tomu, co se myslí nepřímou diskriminací. Zatímco přímá diskriminace znamená, že na základě některého z takzvaných podezřelých důvodů, jako je například pohlaví, rasa, příslušnost k etniku či věk, zacházíme s jinak totožnými jedinci odlišně, o nepřímou diskriminaci se jedná tehdy, pokud k ní dochází na základě zdánlivě neutrálního kritéria, které však fakticky znevýhodňuje určitou skupinu osob vymezenou některým z podezřelých důvodů.

Příkladem neutrálního kritéria mohou být testy, na základě kterých jsou děti umístovány do zvláštních škol, což bylo předmětem známého rozsudku ESLP ve věci *D. H. proti České republice*. [3] Testy dětí jsou ve vztahu k podezřelým důvodům neutrální a nijak je nezohledňují, jsou aplikovány na všechny jedince bez rozdílu.

Avšak v důsledku toho, že nezohledňují kulturní a jazyková specifika romského etnika, působí ve svém důsledku diskriminačně, neboť na rozdíl od ostatních dětí má disproportčně mnoho dětí romských mnohem větší problém projít testem s výsledkem odpovídajícím jejich skutečným schopnostem. Romské děti jsou pak podle neutrálních testů posuzovány jako mentálně postižené, aniž tomu tak ve skutečnosti bylo.

Test Evropského soudu pro lidská práva

Ústavní soud na nepřímou diskriminaci aplikoval test ESLP. Podle něj musí žalobce nejdříve dokázat, že (1) neutrální kritérium dopadá silněji na skupinu vymezenou podezřelými důvody; a (2) že on sám je členem této skupiny. Pokud toto prokáže, břemeno tvrzení a dokazování se přesouvá na protistranu, která musí buď (3) vyvrátit kterékoliv z předchozích dvou tvrzení; nebo (4) prokázat, že pro nepřiměřené znevýhodnění dané skupiny existuje objektivní a rozumné zdůvodnění.

Proces dokazování a vyvrácení nepřímé diskriminace pak Ústavní soud vysvětluje následovně. Nepřímá diskriminace je podle něj faktickým důsledkem určité relevantní praxe (například umístování dětí do zvláštních škol), přičemž vymezení jejich podstatných prvků (zmiňované testování dětí) je nutným předpokladem posouzení existence takové diskriminace.

Mezi podstatné prvky pak nepatří pouze neutrální kritérium zapříčiňující nepřímou diskriminaci. Je nutné mít na zřeteli také konkrétní způsob, jakým dochází k jeho aplikaci, a to včetně souvisejících záruk, které mohou zamezit jeho aplikaci diskriminačním způsobem. Jako záruka může sloužit například podmínění zařazení do zvláštní školy dalším vyšetřením či existence obranných prostředků ve formě kontroly ze strany jiných subjektů. Vyvrácení předpokladu nepřímé diskriminace se pak odvíjí právě od existence uvedených záruk a jejich reálného fungování.

Prokázání existence relevantní praxe

Pro ilustraci těchto poměrně složitých kritérií dobře poslouží právě případ našeho stěžovatele. Jak bylo

zmíněno, prvním krokem daného testu je prokázání, že určité neutrální kritérium, které bylo součástí relevantní praxe, dopadá silněji na skupinu osob vymezenou podezřelými důvody. V případě umístování romských dětí do zvláštních škol byl tento předpoklad dokazován statistikami.

Podle Nejvyššího soudu lze hranici statistické významnosti, při jejímž dosažení lze *prima facie* usuzovat na existenci nepřímé diskriminace, stanovit jednotně na 50 %. S tím se však Ústavní soud neztožnil, stanovení hranice totiž podle něj samo o sobě postrádá adekvátní výpovědní hodnotu. Statistické údaje zakládají předpoklad nepřímé diskriminace tehdy, pokud z nich vyplývá taková disproporce, z níž lze na základě rozumné úvahy a s přihlédnutím k relevantnímu kontextu *prima facie* vyvozovat závěr o existenci diskriminační praxe. V případě stěžovatele se přitom o takovou disproporci jednalo.

Ani závěr o tom, že určitá praxe zakládala nepřímou diskriminaci, však ještě nemusí nutně znamenat, že byl diskriminován každý příslušník dotčené skupiny, na kterého bylo neutrální kritérium aplikováno. Vypovídá to pouze o tom, že k takové diskriminaci

Ústavní soud

v podstatné míře docházelo, a pokud je jedinec členem dotčené skupiny, vzniká předpoklad, že byl nepřímo diskriminován.

Vyvrácení předpokladu nepřímé diskriminace

Jak může protistrana tento předpoklad vyvrátit? Podle Ústavního soudu nelze v každém jednotlivém případě, na který se vztahuje předpoklad nepřímé diskriminace, přesvědčivě odlišit, zda daná osoba skutečně diskriminována byla, či nikoliv. Pokud by totiž bylo možné odlišit každý individuální případ, dala by se prokazovat diskriminace přímá a dokazování diskriminace nepřímé by postrádalo smysl.

Aby tedy protistrana předpoklad nepřímé diskriminace mohla vyvrátit, musí tak učinit ve vztahu k dané relevantní praxi jako celku. Tedy dokázat, že určitý konkrétní případ nelze považovat za součást nějaké relevantní praxe.

Jinými slovy to znamená, že ačkoli ve vztahu k určité skupině existuje předpoklad nepřímé diskriminace (romské děti byly diskriminačně umísťovány do zvláštních škol), konkrétní jedinec ve skutečnosti do této skupiny nespadá (je sice Rom a byl umístěn do zvláštní školy, podstatné okolnosti případu jej však od ostatních romských dětí umístěných do zvláštních škol odlišují).

Jak již bylo zmíněno, individuální okolnosti konkrétního případu nemohou být samy o sobě využity k vyvrácení předpokladu nepřímé diskriminace, neboť pokud by to bylo možné, bylo by možné prokazovat diskriminaci přímou. Tyto okolnosti však mohou hrát roli při posouzení, zda a ve vztahu k jaké relevantní praxi je předpoklad nepřímé diskriminace založen, a sloužit tak k vyvrácení prvních dvou kroků zmiňovaného testu.

Předpoklad nepřímé diskriminace tedy mohl být v případě stěžovatele vyvrácen dvěma způsoby – buď prokázáním, že příčina umístění stěžovatele do zvláštní školy nespočívala v odborných vyšetřeních, nebo prokázáním, že se v případě stěžovatele vzhledem k odlišnostem od relevantní praxe nejedná o diskriminaci. Za tím účelem je nutné zjistit, co je podstatným prvkem relevantní praxe, která byla příčinou nepřímé diskriminace romských dětí v dané době.

Vyvrácení prvního kroku

Za účelem vyvrácení prvního kroku testu je, zjednodušeně řečeno, zapotřebí ptát se, zda například zmiňovaný test používaný pro monitorování mentálních schopností dětí je skutečně příčinou hromad-

ného umísťování romských dětí do zvláštních škol. Následně je nutné na základě individuálních okolností zjistit, zda právě tento test v daném konkrétním případě hrál při umístění stěžovatele do zvláštní školy stěžejní roli.

Stěžovatel byl do zvláštní školy umístěn na základě množství odborných vyšetření rozumových schopností. Pro vyvrácení předpokladu nepřímé diskriminace by proto muselo být posouzeno, zda tato vyšetření byla klíčovým prvkem praxe (první krok testu), to jest prvkem, který způsobil diskriminační důsledek, či nikoliv. Pokud by takovým prvkem skutečně byla, jejich výpovědní hodnota by byla zpochybněna, a nebylo by možné jejich výsledky použít k vyvrácení předpokladu nepřímé diskriminace, pokud by nebyla prokázána objektivita těchto vyšetření.

Vyvrácení druhého kroku testu

V případě stěžovatele však nedošlo k vyvrácení prvního kroku testu, ale k vyvrácení kroku druhého. K tomu bylo nutné prokázat, že v důsledku podstatných odlišností konkrétního případu jej nelze považovat za součást relevantní praxe. To znamená, že i kdyby byla předpokládána nepřímá diskriminace určité skupiny osob (umísťování romských dětí do zvláštních škol), v daném případě by bylo prokázáno, že určitý jedinec, byť spadající do skupiny vymezené podezřelým důvodem, do skupiny diskriminované ve skutečnosti nepatří.

Pokud by byl stěžovatel z dané skupiny skutečně vyčleněn, nepřímá diskriminace by musela být prokazována nanovo, a to ve vztahu k případům obdobným vymezeným podle nově nadefinované relevantní praxe, což by v případě stěžovatele znamenalo prokazování ve vztahu k podstatně menšímu počtu srovnatelných případů. Tím by byla zároveň snížena výpovědní hodnota statistických údajů pro daný případ a znamenalo by to, že by stěžovatel musel předložit jiný *prima facie* důkaz nepřímé diskriminace (tj. statistický údaj o totožných případech).

Ústavní soud pak zejména s ohledem na množství provedených testů a kontinuitu pozorování, které na stěžovatele bylo zaměřeno, došel k závěru, že k vyvrácení druhého kroku testu došlo. Stěžovatel podle něj tedy nespadal do skupiny, k níž se na základě předložených statistik vztahoval předpoklad nepřímé diskriminace. Vyšetření a pozorování stěžovatele totiž měly v konečném důsledku zajistit to, že byl do zvláštní školy umístěn skutečně oprávněně, a nikoliv pouze na základě mechanického testu nezohledňujícího jazykové a kulturní odlišnosti.

Praxe v dané době podle Ústavního soudu přitom tyto odlišnosti romských dětí skutečně nezohledňovala a vytvářela, i s ohledem na nálady ve společnosti ve vztahu k romskému etniku, prostor pro segregaci. Pokud by však bylo obdobně jako v případě stěžovatele postupováno ve všech případech umístění romských dětí do zvláštních škol, možnost nepřímé diskriminace romských dětí by byla v podstatě účinně eliminována, neboť podrobná vyšetření by byla dostatečnou zárukou komplexního posouzení každého jednotlivce.

D. H. proti České republice podruhé?

Z nálezu je patrná značná pozornost, která byla věnována důkladnému a komplexnímu odůvodnění, nález proto působí přesvědčivým dojmem. Důvody jsou nasnadě – nad Českou republikou stále visí „cejch“ a vzhledem k jeho nedostatečné implementaci také do určité míry Damoklův meč v podobě rozsudku ESLP ve věci *D. H. proti České republice*. [4] Podstatné však je, že k zamítnutí ústavní stížnosti stěžovatele v tomto případě došlo skutečně pouze na základě individuálních odlišností případu.

Ústavní soud tedy nijak nepopíral existenci problematické praxe umísťování romských dětí do zvláštních škol. Právě naopak – podle Ústavního soudu předpoklad nepřímé diskriminace romských dětí v dané době skutečně existuje. Pokud se tedy s ohledem na období, kdy k diskriminaci v případě stěžovatele mělo dojít, jednalo o strategickou litigaci, není vyloučen případný úspěch jiných žalobců. Pro případné další spory připravil rozebíraný nález Ústavního soudu velice kvalitní teoretický rámec.

Poznámky:

[1] VYHNÁNEK, Ladislav. I nepřímá diskriminace je diskriminací, připomněl Ústavní soud. In: *Bulletin Centra pro lidská práva a demokratizaci*, p. 20. 9. číslo, VII. ročník, září 2015.

[2] Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1136/13 ze dne 12. 8. 2015. Jednotlivé odstavce nálezu již nejsou pro přehlednost dále v článku citovány.

[3] Rozsudek velkého senátu ESLP ve věci *D. H. proti České republice* ze dne 13. 11. 2007, č. 57325/00

[4] K implementaci rozsudku viz SMEKAL, H. a ŠIPULOVÁ, K. *DH v Czech Republic Six Years Later: On the Power of an International Human Rights Court to Push Through Systemic Change*. In: *Netherlands Quarterly of Human Rights*. pp. 288–321. Vol. 32/3, 2014.

Fotografie:

[1] Ústavní soud. Autor: Millenium 187, CC-BY-SA-3.0

Výroční zpráva o hazardu v ČR

Lenka Píčová

Na přelomu července a srpna tohoto roku vydalo Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti výroční zprávu o hazardním hraní pro rok 2014. Několik zajímavých údajů z této zprávy Vám přinášíme níže. Podle všeho není bitva s negativy hazardu ani zdaleka dobojována.

Hned na úvod zpráva shrnuje aktuální stav právní úpravy, která je nepochybně poněkud zastaralá. Nedostatečně totiž reguluje například on-line sázení a neobsahuje prakticky žádné prvky ochrany jednotlivců před riziky problémového hraní. Zpráva zmiňuje rovněž trend posledních let: regulaci hazardu na úrovni obcí. Dle dostupných dat tak takřka pět set obcí vydalo vyhlášku omezující či úplně zakazující provozování hazardu na jejich území. V roce 2010 bylo přitom takových vyhlášek v ČR pouze pětasedmdesát.

O stálém rozkvětu trhu s hazardem však svědčí i nadále nebývale vysoký počet heren, jichž zde bylo v roce 2014 bezmála šest tisíc. Jejich největší výskyt je přitom v pohraničních oblastech, tedy regionech s vyšší mírou nezaměstnanosti. Na strmém vzestupu je pak zejména on-line hazardní hraní, které meziročně zaznamenalo nárůst o 34 %.

Tristní je pak podle výroční zprávy situace v oblasti prevence a podpůrných programů cílících na patologické hráče. Jejich počet od roku 2012 opět o několik tisíc narostl. S gamblerským je přitom spojeno množství negativních jevů, jako je zvýšená kriminalita, závažné psychické problémy hráčů či obrovské předlužení, které nejsou schopni zvládat.

Hazard [2]

Ačkoliv se tak v roce 2014 politika regulace hazardu stala poprvé výslovnou součástí české protidrogové politiky, stále v ČR neexistuje dostatek center či organizací, jež by pomáhaly lidem s tímto druhem závislosti. Současně nabízená pomoc nemá ani dostatečnou publicitu. Péče o patologické hráče tak spočívá stále převážně na zdravotnických zařízeních, a to především psychiatrických léčebnách. Častým jevem proto i nadále zůstává recidiva, neboť hráči se po opuštění léčeben po určitém čase ocitnou opět ve finanční či sociální tísní a uchýlí se znovu k hledání východiska pomocí hazardních her. V horším případě se ani léčit nezačnou, jelikož hráčská závislost zůstává nadále značným společenským tabu.

Jedním z hlavních úkolů pro nadcházející roky tak je rozšíření podpůrných programů pro lidi bojující se závislostí na hazardu a současně nastavení legislativních opatření, jež budou představovat ochranu před problémovým hraním.

Skutečnost, že takovou ochranu nepotřebují pouze aktuální patologičtí hráči, nýbrž i skupiny zcela neočekávané, výborně ilustruje program výchovy mla-

dých gamblerů v nákupním centru Olympia Brno. Ve zdejší dětské koutku byly umístěny přístroje imitující „výherní“ automaty. V nich mohly děti vyhrát hračky a poukázky na sladkosti. Jejich rodiče mohli dle sloganu provozovatele koutku zatím v klidu nakupovat [1]. Inu, co se v mládí naučíš...

Poznámky:

[1] *Herna v Olympii: děti mohou do výherních automatů házet i tisícikoruny*. 14. ledna 2014. (http://brnensky.denik.cz/zpravy_region/herna-v-olympii-deti-mohou-do-vyhernich-automatu-hazet-i-tisicikoruny-20140114.html)

Zdroje:

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. 2015. *Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2014*. Dostupné zde: http://www.drogy-info.cz/data/obj_files/10193/647/VZhazard2014.pdf.

Fotografie:

[1] Výherní hrací přístroje, Autor: Kent Wang. CC-BY-SA 2.0.
[2] Hazard, Autor: Pcb21. CC-BY-SA-3.0.

Výherní hrací přístroje [2]

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Veronika Bazalová – Lucia Krajčovicová

Vnitrostátní právo

- Černín, K.: Ombudsman a právo na informace. Právní rozhledy 18/2015.
- Konečná, T.: Vybrané otázky restorativní justice v České republice. Časopis pro právní vědu a praxi 2/2015.
- Kozák, V.: Nad praktickými nedostatky aplikace zákona o obětech trestných činů. Trestněprávní revue 9/2015.
- Sehnálek, D.: Kvóty pro imigranty – právní pohled a analýza čl. 78 SFEU. Časopis pro právní vědu a praxi 2/2015.
- Tomoszek, M.: Využitelnost pojmu rule of law pro výklad pojmu podstatné náležitosti demokratického právního státu. Časopis pro právní vědu a praxi 2/2015.
- Zeman, P.: „Výroba“ konopí z konopí? Trestněprávní revue 9/2015.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

- Puškárová, E.: Whistleblowing a jeho ochrana v kontexte práva na slobodu prejavu vo vybranej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva. Právny obzor 4/2015.

Politologie, mezinárodní vztahy, zahraniční politika

- Ferencei, L.: Občianska neposlušnosť a demokracia. Studia Politica Slovaca 1/2015.
- Kitt, Z.: Czech-American Relations: maturing together. Mezinárodní politika 8/2015.
- Ludvík, Z.: Teritoriálně ukotvený islamistický nestátní aktér využívající násilí a otázka regulace systémové anarchie. Vojenské rozhledy 3/2015.
- Malenovský, J.: Poznámky k mezinárodněprávním aspektům projednání otázky Krymu v OSN. Mezinárodní vztahy 3/2015.
- Murad, M. – Kraus, J.: Kurdská diaspora ve střední Evropě, její reakce na aktuální vývoj v Sýrii a Iráku a predikce dalšího vývoje. Vojenské rozhledy 3/2015.
- Smolík, J.: Psychologie terorismu a metafora scho-diště. Vojenské rozhledy 3/2015.
- Steuer, M.: Human Rights and Human Well-being Around the Globe. Global Politics, 31. 8. 2015.
- Vališková, B.: Koncept vícečetných modernit- výzva pro teorii demokracie, resp. demokratizace? Global Politics, 24. 9. 2015.
- Weinfurter, J.: Arabský stát v zasetí interdisciplinární politiky. Mezinárodní vztahy 3/2015.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokratizaci

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci
Adresa redakce Hubert Smekal, Joštova 10, 602 00 Brno, Česká republika
e-mail hsmekal@fss.muni.cz | webové stránky www.centrumlidskaprava.cz
tel. 549 498 264 | Redakční rada Jan Lhotský (editor), Lukáš Hoder, Linda Janků,
Hubert Smekal, Ladislav Vyhnánek | Sazba Tomáš Janků | ISSN 1804-2392.